

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 163/05-60

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. novembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť Ing. M. M., bytom P., zastúpenej advokátom JUDr. R. K., K., ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov vo veci nariadenia predbežného opatrenia v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 161/04, a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bardejov vo veci nariadenia predbežného opatrenia v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 161/04 p o r u š i l základné právo Ing. M. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Ing. M. M. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 15 148 Sk (slovom pätnásťtisícstoštyridsaťosem slovenských korún), ktorú je Okresný súd Bardejov povinný vyplatiť na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. R. K. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 25. augusta 2005 č. k. I. ÚS 163/05-31 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. M. M. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. R. K., K., ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) vo veci nariadenia predbežného opatrenia v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 161/04.

Zo sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 161/04 okresný súd na základe návrhu sťažovateľky z 24. júna 2004 uznesením o predbežnom opatrení z 30. júna 2004 zveril maloletú M. M., na čas do rozvodu do výchovy a opatery sťažovateľky (matky maloletej) a otca maloletej zaviazal prispievať na jej výživu. Predmetné uznesenie okresného súdu bolo zrušené v odvolacom konaní uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 CoP 36/04 z 23. augusta 2004 a vec bola 3. septembra 2004 vrátená na ďalšie konanie okresnému súdu s tým, že krajský súd súčasne rozhodol o námietke otca maloletej o zaujatosti zákonnej sudkyne tak, že táto zákonná sudkyňa nie je vylúčená z prejednávania a rozhodnutia veci. Po vrátení veci podľa tvrdenia sťažovateľky okresný súd *„nerespektoval zákonnú lehotu a vo veci v zákonnej*

lehote nerozhodol“ o jej návrhu na vydanie predbežného opatrenia, čím porušil ňou označené práva.

Sťažovateľka v sťažnosti ďalej uviedla: „Uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn.: 4 Cop 36/04 zo dňa 23. 8. 2004 bolo zrušené uznesenie porušovateľa sp. zn.: 1 P 161/04 zo dňa 30. 6. 2004, ktorým bolo vydané predbežné opatrenie vo veci starostlivosti o mal. M. M., a vec bola vrátená porušovateľovi na ďalšie konanie. (...)

Dotknuté uznesenie odvolacieho súdu s pokynom na ďalšie konanie a rozhodnutie vo veci vydania predbežného opatrenia bolo porušovateľovi doručené dňa 3. 9. 2004. (...)

Podľa ust. § 75 ods. 5 O. s. p., ak odvolací súd zruší rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktorým rozhodol o návrhu na vydanie predbežného opatrenia, súd opätovne rozhodne v lehote podľa odseku 4 citovaného ustanovenia, ktorá je 30 dní, pričom lehota začína plynúť odo dňa vrátenia veci odvolacím súdom súdu prvého stupňa.

Ani v tomto konaní však porušovateľ s ohľadom na vyššie uvedené nerešpektoval zákonnú lehotu a vo veci v zákonnej lehote nerozhodol. (...)

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd rozhodol nálezom, ktorým vysloví, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 161/04 bolo porušené základného právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a súčasne prikáže okresnému súdu nahradiť sťažovateľke trovy konania, ktoré jej vznikli v konaní pred ústavným súdom v súvislosti s jej zastúpením právnym zástupcom vo výške 20 593 Sk.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za okresný súd jeho predseda JUDr. V. P. listami sp. zn. Spr. 956/04 z 31. decembra 2004 a sp. zn. Spr. 671/05 z 10. októbra 2005 a právny zástupca sťažovateľky stanoviskom k uvedeným vyjadreniam okresného súdu listami z 2. mája 2005 a z 19. októbra 2005.

2. 1. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení z 31. decembra 2004 okrem prehľadu procesných úkonov v predmetnom konaní uviedol:

„- sťažovateľka tým, že napriek vedomosti o zámere súdu pred opätovným rozhodnutím o jej návrhu na vydanie predbežného opatrenia vypočuť maloletú a termíne výsluchu vedela, svojim konaním zmarila tento výsluch, keď maloletú sama odňala otcovi a neprivedla ju k výsluchu, čím znemožnila rozhodnutie dňa 25. 10. 2004, naviac vzniesla aj nedôvodnú námietku zaujatosti, v dôsledku čoho bolo nevyhnutné spis predložiť odvolaciemu súdu na rozhodnutie o tejto námietke

- predmetom (...) je návrh na nariadenie predbežného opatrenia podľa § 76 ods. 1 písm. b) O. s. p. a tak v zmysle § 75 ods. 4, resp. ods. 5 O. s. p. bolo povinnosťou súdu o návrhu rozhodnúť do siedmich dní od doručenia návrhu. Vo veci sp. zn. 1 P 161/04 bolo súdom rozhodnuté v tejto lehote, keď návrh na začatie konania bol súdu doručený dňa 24. 6. 2004 a rozhodnuté o ňom bolo dňa 30. 6. 2004. V zákonom určenej lehote však nebolo súdom rozhodnuté po tom, čo Krajský súd v Prešove uznesením zo dňa 23. 8. 2004 č. k. 4 CoP 36/04-33 zrušil rozhodnutie súdu prvého stupňa a spis dňa 3. 9. 2004 vrátil prvostupňovému súdu. Opätovne o návrhu bolo totiž rozhodnuté uznesením zo dňa 17. 12. 2004. (...) tak zo strany súdu došlo k prieťahom.

- uvedené prieťahy však nemožno považovať za zbytočné a súdom zavinené. V súlade s čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky súdy sú povinné rozhodovať bez zbytočných prieťahov vychádzajúc z predmetu požadovanej súdnej ochrany, druhu predbežného opatrenia, správania účastníkov a postupu súdu. Bez zbytočných prieťahov preto môže byť rozhodnutie o návrhu na vydanie predbežného opatrenia aj po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty, ak sú tu okolnosti, ktoré bránia súdu, aby o návrhu meritórne rozhodol. O takýto prípad ide aj v konkrétnych právnych veciach sťažovateľky.

(...) dôvodom brániacim vo veci sp. zn. 1 P 161/04 opätovne rozhodnúť o návrhu po zrušení predchádzajúceho rozhodnutia odvolacím súdom (...) v zákonom ustanovenej lehote je, že zákonná sudkyňa JUDr. A. sa cítila byť v oboch veciach zaujatá a keďže v súlade s ustanovením § 15 ods. 1 O. s. p. dospel k záveru, že nemá pochybnosti o jej zaujatosti, veci na prejednanie a rozhodnutie boli pridelené inej sudkyňi (JUDr. V. Z.), ktorej zaujatosť však následne namietala, vzhľadom na rozhodnutie odvolacieho súdu nedôvodne, sťažovateľka. Po rozhodnutí odvolacím súdom o námietke zaujatosti a vrátení spisu, o oboch návrhoch na vydanie predbežného opatrenia bolo rozhodnuté v lehote primeranej predmetu konania. Postup podľa § 15 a násl. O. s. p. je treba považovať za legálny

a objektívne brániaci meritórnemu rozhodnutiu o návrhoch na vydanie predbežného opatrenia. Z týchto dôvodov prietahy, ku ktorým nesporne (...) došlo, nemožno považovať za prietahy zbytočné. Dodávam, že prietahy už boli odstránené tým, že uznesením súdu zo dňa 17. 12. 2004 č. k. 1 P 161/04-124 bolo o oboch návrhoch meritórne rozhodnuté. Tvrdenie sťažovateľky o zbytočných prietahoch tak neobstojí.“

Vo vyjadrení z 10. októbra 2005 predseda okresného súdu konštatoval, že sa pridrižiava svojho vyjadrenia „zo dňa 31. 12. 2004 Spr. 956/04. Na tomto stanovisku trvám a dodávam, že vec medzitým bola právoplatne skončená, keď uznesením Krajského súdu v Prešove zo dňa 17. 1. 2005 č. k. 4 CoP 4/05-137, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 3. 2. 2005, bolo uznesenie Okresného súdu Bardejov zo dňa 17. 12. 2004 č. k. 1 P 161/04-124 potvrdené. Zhodne ako v predchádzajúcom písomnom stanovisku navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky sťažnosť sťažovateľky Ing. M. M., aj v časti prijatej na ďalšie konanie, ako nedôvodnú zamietol a to z dôvodov tam uvedených. Ak aj k prietahom zo strany súdu došlo, stalo sa tak z objektívnych dôvodov, najmä z dôvodov zabezpečiť prejednanie a rozhodnutie veci nezaujatým sudcom, a to vzhľadom na námietku zaujatosti vznesenú sudkyňou JUDr. A. a následne námietku zaujatosti vznesenú sťažovateľkou voči sudkyňi JUDr. Z. Tieto skutočnosti je treba považovať za prekážky objektívne brániace konaniu a meritórnemu rozhodnutiu o návrhu sťažovateľky, pričom je treba dať do pozornosti, že po odpadnutí týchto prekážok vo veci bolo bez meškania meritórne rozhodnuté. Nie bez významu v tejto súvislosti je skutočnosť, že samotná sťažovateľka zmarila výsluch maloletej dňa 25. 10. 2004, čo nesporne oddialilo meritórne rozhodnutie vo veci.“

2. 2. Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku z 2. mája 2005 k vyjadreniu okresného súdu z 31. decembra 2004 uviedol:

„(...) sťažovateľka dovoľuje upriamiť pozornosť Ústavného súdu Slovenskej republiky na viacero relevantných skutočností nasvedčujúcich vzniku prietahov v konaní, ku ktorým došlo v dôsledku nekvalifikovaného postupu zákonného sudcu - JUDr. M. A. a následne aj predsedu Okresného súdu v Bardejove.

Vznik sťažovateľkou namietanych prietahov v konaní vyplýva zo skutočnosti, že v konaní vedenom pred Okresným súdom v Bardejove pod sp. zn.: I P 161/04 došlo dňa 03. 09. 2004 JUDr. M. A. k založeniu jej písomného vyjadrenia adresovaného Krajskému súdu v Prešove, podľa ktorého sa cítila byť vo veci zaujatou a žiadala o jej vylúčenie z konania a rozhodovania, do spisu a spis dňa 06. 09. 2004 doručila adresátovi (Krajskému súdu v Prešove), pričom žiadala o rozhodnutie o námietke zaujatosti aj napriek tomu, že v predmetnom prípade jej z ust. § 15 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 30. 09. 2004 vyplývala povinnosť oznámiť neodkladne predsedovi súdu (v tomto prípade Okresného súdu v Bardejove) skutočnosti, ktoré zakladajú jej vylúčenie z konania. JUDr. M. A. zákonom ustanoveným spôsobom nepostupovala, v čoho dôsledku došlo k vzniku prietahov v konaní aj vzhľadom k tomu, že Krajský súd v Prešove spis vrátil bez rozhodnutia o námietke zaujatosti až dňa 07. 10. 2004.

K ďalšiemu pochybeniu JUDr. M. A. a vzniku následných prietahov v konaní došlo potom, čo predsedovi Okresného súdu v Bardejove JUDr. M. A. dňa 11. 10. 2004 predložila spis aj s návrhom na jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci, ktorý však nemal všetky náležitosti, na základe ktorých by bolo možné posúdiť, či vec vybavujúca sudkyňa je vo veci zaujatá. Preto bol doplnený návrh opätovne predložený predsedovi Okresného súdu v Bardejove až dňa 14. 10. 2004, čo malo opäť za následok vznik prietahov v konaní vyplývajúcich z nekvalifikovaného postupu JUDr. M. A. “

V doplňujúcom vyjadrení z 19. októbra 2005 k stanovisku okresného súdu z 10. októbra 2005 právny zástupca sťažovateľky uviedol: «(...) samotný porušovateľ na tretej strane svojho stanoviska zo dňa 31. 12. 2004 uznal, že v predmetných konaniach nebola dodržaná zákonná lehota pre rozhodnutie, inými slovami povedané, že došlo k prietahom v súdnom konaní.

Na uvedenom (existencii prietahov v konaní) pritom vôbec nemá a ani nemôže mať vplyv argument porušovateľa pojednávajúci o tom, že nedodržanie zákonnej lehoty pre rozhodnutie bolo spôsobené rozhodovaním o zaujatosti sudkyne JUDr. A., ktorá vyslovila svoju zaujatosť, nakoľko práve neodborný postup dotknutej sudkyne bol príčinou zrejmých prietahov.

Je síce nepochybné, že sudkyňa má právo (i povinnosť) vysloviť svoju zaujatosť k veci či účastníkom, avšak má tak urobiť v súlade so zákonom, čo sa v danom prípade nestalo.

(...) práve neodborný postup JUDr. A. bol príčinou absolútne zbytočného „kolobehu“ spisu medzi ňou, odvolacím súdom a predsedom sťažovateľa.

(...) sťažovateľka uvádza, že je síce pravdou, že dňa 25. 10. 2005 neprivedla maloletú na výsluch pred porušovateľa, avšak evidentné prieťahy v konaní porušovateľa (...) existovali už dávno predtým.»

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (m. m. I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 1 P 161/04:

- 24. jún 2004 - sťažovateľka sa návrhom podaným okresnému súdu domáhala vydania predbežného opatrenia, ktorým by bola maloletá pochádzajúca z jej manželstva na čas do právoplatného rozhodnutia o rozvode dočasne zverená do jej výchovy a odporcovi (otcovi) by sa prikázalo prispievať na výživu maloletej;

- 30. jún 2004 - okresný súd na pojednávaní po konštatovaní neprítomnosti účastníkov (v spise sa nenachádzajú doručky svedčiace o tom, že boli účastníci predvolaní), uznesením vydal predbežné opatrenie, ktorým maloletú zveril na čas do právoplatného rozhodnutia o rozvode do výchovy sťažovateľky a odporcu (otca) zaviazal prispievať na jej výživu sumou 2 000 Sk mesačne;
- 20. júl 2004 - okresnému súdu bolo doručené odvolanie odporcu proti predbežnému opatreniu, ktoré zdôvodnil tým, že nebol predvolaný na pojednávanie 30. júna 2004, na ktorom okresný súd vydal predbežné opatrenie, a teda tvrdenie zákonnej sudkyne v uznesení o predbežnom opatrení, že bol predvolaný na pojednávanie, ktorého sa po ospravedlnení nezúčastnil, sa nezakladá na pravde a z toho dôvodu odporca namieta aj jej zaujatosť;
- 22. júl 2004 - okresný súd vyzval odporcu, aby predložil potrebný počet rovnopisov odvolania a súčasne zaslal odvolanie sťažovateľke a kolíznemu opatrovníkovi maloletej;
- 29. júl 2004 - spis bol predložený Krajskému súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) na konanie o odvolaní odporcu;
- 3. august 2004 - spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu bez vybavenia, za účelom doplnenia spisu o vyjadrenie zákonnej sudkyne JUDr. A. k námietke zaujatosti, ktorú proti nej uplatnil odporca v rámci odvolania;
- 5. august 2004 - po doplnení vyjadrenia zákonnej sudkyne JUDr. A. k námietke zaujatosti uplatnenej proti nej odporcom, v ktorom uviedla: „(...) *sa necítim byť zaujatá*“ a „*Žiadam, aby som bola vylúčená z prejednávania a rozhodovania v právnej veci sp. zn. 1 P 161/2004*“, okresný súd opätovne predložil spis krajskému súdu;
- 23. august 2004 - krajský súd uznesením sp. zn. 4 CoP 36/04 z dôvodu procesného pochybenia okresného súdu, ktorý rozhodol o predbežnom opatrení na pojednávaní 30. júna 2004 bez predvolania odporcu, zrušil odvolaním napadnuté uznesenie o nariadení predbežného opatrenia a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie, a súčasne rozhodol, že zákonná sudkyňa okresného súdu JUDr. A. nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci sp. zn. 1 P 161/04;
- 26. august 2004 - okresnému súdu bola doručená žiadosť Úradu justičnej a kriminálnej polície Okresného riaditeľstva policajného zboru v P. (ďalej len „vyšetrovateľ“) o zaslanie overenej kópie uznesenia z 30. júna 2004 o dočasnom zverení maloletej do výchovy

sťažovateľky, ktorá 4. augusta 2003 (poznámka ústavného súdu - správne má byť uvedený rok 2004) nahlásila vyšetrovateľovi únos maloletej odporcom, na základe čoho vyšetrovateľ začal 5. augusta 2004 proti odporcovi trestné stíhanie pre trestný čin únosu podľa § 216 ods. 1 Trestného zákona a okresný súd obratom vyšetrovateľovi oznámil, že mu požadované právoplatné uznesenie o predbežnom opatrení nemôže zaslať, pretože odporca sa proti nemu odvolal a spis bol postúpený krajskému súdu;

- 3. september 2004 - spis bol z krajského súdu doručený okresnému súdu a zákonná sudkyňa okresného súdu JUDr. A. ho obratom vrátila krajskému súdu s odôvodnením, že sa cíti byť vo veci zaujatá po tom, ako sa dozvedela o únose maloletej odporcom;

- 6. september 2004 - spis bol doručený krajskému súdu;

- 8. september 2004 - okresnému súdu bolo faxom doručené (9. septembra 2004 - doplnené písomným podaním) vyjadrenie sťažovateľky k ďalšiemu postupu okresného súdu v konaní o jej návrhu na vydanie predbežného opatrenia, ktoré bolo 10. septembra 2004 postúpené krajskému súdu, kde sa nachádzal spis;

- 7. október 2004 - spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu bez vybavenia žiadosti zákonnej sudkyne JUDr. A. o jej vylúčenie z prejednávania veci s tým, že bola poučená, že skutočnosť, pre ktorú sa cíti byť vo veci zaujatá, je povinná v súlade s Občianskym súdnym poriadkom (ďalej len „OSP“) oznámiť predsedovi okresného súdu, a nie súdu nadriadenému, a zákonná sudkyňa okresného súdu JUDr. A. obratom žiadala, bez uvedenia dôvodu, predsedu okresného súdu o jej vylúčenie z prejednávania a rozhodnutia veci sp. zn. 1 P 161/04;

- 11. október 2004 - predseda okresného súdu vrátil žiadosť o vylúčenie späť zákonnej sudkyňi JUDr. A., aby ju doplnila v súlade s § 15 OSP;

- 14. október 2004 - zákonná sudkyňa JUDr. A. doplnila svoju žiadosť o jej vylúčenie z prejednávania a rozhodnutia veci sp. zn. 1 P 161/04 s odôvodnením, že jej zaujatosť namietal odporca;

- 15. október 2004 - zákonná sudkyňa okresného súdu JUDr. A. opätovne doplnila svoju žiadosť o jej vylúčenie z konania vedeného pod sp. zn. 1 P 161/04 adresovanú predsedovi okresného súdu s tým, že sa cíti byť vo veci zaujatá z dôvodu jej osočovania odporcom, ktorý spochybňuje jej odbornosť a nezaujatosť vo veci, a okresnému súdu bola súčasne doručená žiadosť odporcu o nariadenie pojednávania a vypočutie účastníkov pred

opätovným rozhodnutím o návrhu sťažovateľky na vydanie predbežného opatrenia a doložil zápisnicu z vypočutia maloletej pred orgánmi činnými v trestnom konaní, z ktorej vyplývalo, že maloletá je u odporcu (otca) z vlastnej vôle;

- 19. október 2004 - vec sp. zn. 1 P 161/04 bola pridelená do senátu JUDr. Z. (v spise ústavný súd nenašiel žiadne rozhodnutie – opatrenie predsedu okresného súdu o odňatí veci zo senátu zákonnej sudkyne JUDr. A. a o jej pridelení inému zákonnému sudcovi);

- 21. október 2004 - zákonná sudkyňa JUDr. Z. uznesením spojila na spoločné konanie veci vedené pod sp. zn. 1 P 228/04 a sp. zn. 1 P 161/04 s tým, že spoločné konanie bude vedené pod sp. zn. 1 P 161/04 a súčasne žiadala kolízneho opatrovníka o prešetrenie pomerov maloletej;

- 22. október 2004 - okresný súd nariadil výsluch maloletej na 25. október 2004 bez prítomnosti rodičov, ktorí boli o jeho konaní vyrozumení s tým, že jej prítomnosť na výsluchu mal zabezpečiť odporca, u ktorého sa maloletá zdržiavala;

- 25. október 2004 - okresný súd uskutočnil nariadený výsluch, ktorý bol zmarený neúčastou maloletej, ktorá bola odporcovi odňatá sťažovateľkou bez jeho vedomia 24. októbra 2004 a okresnému súdu bola súčasne doručená správa od kolízneho opatrovníka, z ktorej je zrejmé, že maloletá sa veľmi dobre učí a chce zostať pri odporcovi, okresnému súdu bolo tiež doručené podanie sťažovateľky, ktorým namietala zaujatosť zákonnej sudkyne JUDr. Z., ako aj zaujatosť všetkých sudcov okresného súdu, z dôvodu ich možného ovplyvnenia príbuznými odporcu, ktorí sú vplyvnými osobami, a žiadala o prikázanie veci inému súdu;

- 27. október 2004 - okresný súd uznesením uložil sťažovateľke zaplatiť súdny poplatok za ňou podanú námietku zaujatosti;

- 29. október 2004 - sťažovateľka podaním doručeným okresnému súdu namietala z rovnakých dôvodov ako v podaní 25. októbra 2004 aj zaujatosť vyššieho súdneho úradníka povereného vykonávaním úkonov v predmetnej veci;

- 3. november 2004 - spis bol predložený krajskému súdu na konanie o námietke zaujatosti sťažovateľky s vyjadreniami sudcov a vyšších súdnych úradníkov okresného súdu a s vyjadrením zákonnej sudkyne, ktorá sa necítila byť vo veci zaujatá;

- 11. november 2004 - krajský súd uznesením sp. zn. 4 NcC 47/04 rozhodol, že zákonná sudkyňa okresného súdu JUDr. Z. nie je vylúčená z prejednávania a rozhodnutia veci sp. zn. 1 P 161/04;
- 7. december 2004 - sťažovateľka zaplatila súdny poplatok za podanú námietku zaujatosti;
- 10. december 2004 - spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu;
- 17. december 2004 - okresný súd uznesením návrh sťažovateľky na vydanie predbežného opatrenia v celom rozsahu zamietol;
- 7. január 2005 - sťažovateľka podala odvolanie proti uzneseniu o zamietnutí jej návrhu na vydanie predbežného opatrenia;
- 12. január 2005 - spis bol predložený krajskému súdu;
- 17. január 2005 - krajský súd uznesením sp. zn. 4 CoP 4/05 potvrdil odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu (rozhodnutie okresného súdu v spojení s rozhodnutím krajského súdu nadobudlo právoplatnosť 3. februára 2005);
- 27. január 2005 - spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o návrhu sťažovateľky na vydanie predbežného opatrenia, ktorým sa mali dočasne na čas do rozvodu upraviť pomery maloletej, došlo v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 161/04 k namietanému porušeniu označeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre

sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatoval, že zo súdneho spisu a z priebehu súdneho konania nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by odôvodňovala záver o právnej alebo faktickej zložitosti veci majúcej vplyv na celkovú dĺžku konania. Ústavný súd poukazuje na to, že vzhľadom na návrh sťažovateľky na vydanie predbežného opatrenia okresnému súdu v danom prípade postačovalo zistiť, či sú dané dôvody na jeho vydanie a či je osvedčená legálnosť (potreba, naliehavosť) dočasne upraviť pomery účastníkov k maloletej. Tento záver vyplýva aj z odôvodnenia rozhodnutia okresného súdu sp. zn. 1 P 161/04 zo 17. decembra 2004, ktorým bol návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietnutý.

Napokon právnu a faktickú zložitosť veci nenamietal vo svojom vyjadrení ani okresný súd, keď uviedol: „ - *predmetom oboch konaní je návrh na vydanie predbežného opatrenia, ktorým sa má dočasne upraviť výchova a výživa maloletého dieťaťa a tak spory nie sú skutkovo a právne náročné.* “

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky ako účastníčky konania, ústavný súd sa stotožňuje s tvrdením okresného súdu, že svoj podiel na predĺžení konania o nariadenie predbežného opatrenia mala aj sťažovateľka tým, „*že napriek vedomosti o zámere súdu pred opätovným rozhodnutím o jej návrhu na vydanie predbežného opatrenia vypočuť maloletú a termíne výsluchu vedela, svojim konaním zmarila tento výsluch, keď maloletú sama odňala otcovi a neprivedla ju k výsluchu, čím znemožnila rozhodnutie dňa 25. 10. 2004, naviac vzniesla aj nedôvodnú námietku zaujatosti, v dôsledku čoho bolo nevyhnutné spis predložiť odvolaciemu súdu na rozhodnutie o tejto námietke*“.

Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že konanie o nariadenie predbežného opatrenia sa v dôsledku sťažovateľkou uplatnenej námietky zaujatosti proti zákonnej sudkyňi a sudcom okresného súdu predĺžilo od 25. októbra 2004 (sťažovateľka uplatnila námietku zaujatosti) – do 10. decembra 2004 (po tom, ako krajský súd rozhodol, že zákonná sudkyňa nie je

vylúčená z prejednávania a rozhodnutia veci, bol spis vrátený okresnému súdu). V tejto súvislosti ústavný súd už konštatoval (I. ÚS 167/03), že sťažovateľka ako účastníčka konania je oprávnená využiť na svoju obranu všetky procesné prostriedky priznané jej príslušným procesným kódexom, na druhej strane však musí počítať s tým, že ich využitie môže mať za nevyhnutný dôsledok spomalenie postupu všeobecného súdu pri prerokovaní veci samej, a tým aj predĺženie súdneho konania a že tento dôsledok (predĺženie konania) nemôže v sťažnosti podanej podľa čl. 127 ods. 1 ústavy následne úspešne pričítať výlučne postupu konajúceho súdu.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a v tejto súvislosti konštatuje, že okresný súd bol povinný, tak ako to uvádza vo svojom vyjadrení, rozhodnúť o návrhu na vydanie predbežného opatrenia podľa § 76 ods. 1 písm. b) OSP v súlade s § 75 ods. 4 OSP do 7 dní od jeho podania, a tak poskytnúť účinnú a rýchlu ochranu záujmom maloletej.

Sťažovateľka založila porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru v danej veci (ESLP však čl. 6 ods. 1 dohovoru neaplikuje na porušenie práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) na skutočnosti, že nebola dodržaná lehota ustanovená v § 75 ods. 4 OSP, podľa ktorého „ak súd rozhoduje o návrhu na vydanie predbežného opatrenia podľa § 76 ods. 1 písm. b) a g), rozhodne najneskôr do siedmich dní od doručenia návrhu“. Podľa sťažovateľky okresný súd zapríčinil prieťahy v konaní o nariadenie predbežného opatrenia aj tým, že nekonal ani v súlade s § 75 ods. 5 OSP, podľa ktorého „ak odvolací súd zruší rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktorým rozhodol o návrhu na vydanie predbežného opatrenia, súd opätovne rozhodne v lehote podľa odseku 4. Lehota začína plynúť odo dňa vrátenia veci odvolacím súdom súdu prvého stupňa“ .

K uvedenému ústavný súd už zaujal stanovisko (I. ÚS 70/02), keď uviedol, že pojem „zbytočné prieťahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne aj pojem v „primeranej lehote“ obsiahnutý v čl. 6 ods. 1 dohovoru) je pojem autonómny, ktorý nemožno vykladať

a aplikovať len s ohľadom na v zákone ustanovené lehoty na vykonanie toho - ktorého úkonu súdu alebo iného štátneho orgánu. Pri posúdení, či došlo alebo nedošlo k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd na takéto lehoty síce prihliada, ale ich nedodržanie automaticky nevyvoláva porušenie uvedeného základného práva, pretože aj v týchto prípadoch sú rozhodujúce všetky okolnosti danej veci. Takou okolnosťou, ktorú v danom prípade zohľadnil ústavný súd pri posúdení, či došlo k priet'ahom v konaní v nadväznosti na dodržiavanie zákonných lehôt, bola samotná povaha posudzovaného konania, v ktorom sa rozhodovalo o dočasnej úprave pomerov maloletej. Takéto konanie si nepochybne vyžaduje mimoriadnu pozornosť aj z hľadiska rýchlosti konania, pretože ide o záujmy maloletého dieťaťa a o perspektívu jeho zdravého psychického vývoja a úspešnej výchovy (II. ÚS 66/02).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že tento súd medzi veci, pri ktorých sa zohľadňuje aj predmet konania, zaraďuje aj vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, preto konaniu o týchto vzťahoch príslušné súdy majú venovať „mimoriadnu starostlivosť, pretože procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok de facto rozhodnutie o otázke predloženej súdu“ (H. v. Spojené kráľovstvo z 8. júla 1987, séria 120-A, § 85).

Ústavný súd zo zapožičaného súdneho spisu zistil, že o návrhu sťažovateľky na vydanie predbežného opatrenia podaného 24. júna 2004 rozhodol síce okresný súd v zákonnej lehote (7 dní), a to uznesením o nariadení predbežného opatrenia z 30. júna 2004, avšak tento postup okresného súdu sa ukázal ako málo efektívny, pretože v rámci odvolacieho konania iniciovaného odporcom (otcom maloletej) krajský súd toto uznesenie zrušil z dôvodu vážneho procesného pochybenia okresného súdu, ktorý predmetné uznesenie vyhlásil na pojednávaní, na ktoré nepredvolal účastníkov konania, čím im odňal možnosť konať pred súdom. Navyše, keďže okresný súd nepostrehol, že odporca vo svojom odvolaní 20. júla 2004 namietal aj zaujatosť zákonnej sudkyne, krajský súd po tom, ako mu bol 29. júla 2004 predložený spis na konanie o odvolaní, tento obratom 3. augusta 2004 vrátil okresnému súdu ako predčasne predložený za účelom doplnenia vyjadrenia zákonnej sudkyne k námietke zaujatosti, v ktorom uviedla rozporné tvrdenie, keď na jednej strane

tvrdila, že sa necíti byť vo veci zaujatá, a na druhej strane žiadala, aby bola z prejednávania a rozhodovania veci vylúčená. Z uvedeného vyplýva, že takéto konanie a nesústreďený postup okresného súdu nevedli k účinnému naplneniu pozitívneho záväzku, ktorý má všeobecný súd pri výkone starostlivosti o maloleté deti na základe ústavy alebo príslušných medzinárodných dohovorov.

Ústavný súd zistil, že okresný súd nekonal o návrhu na vydanie predbežného opatrenia na úpravu pomerov maloletej v súlade so zákonom (§ 75 ods. 5 OSP) ani po tom, ako mu bol 3. septembra 2004 vrátený spis z krajského súdu, pretože o predbežnom opatrení rozhodol až uznesením zo 17. decembra 2004, ktorým návrh na jeho vydanie v celom rozsahu zamietol. Je síce pravdou, že tak, ako to vo svojom vyjadrení z 31. decembra 2004 uviedol predseda okresného súdu, dôvodom, ktorý bránil okresnému súdu konať bez priet'ahov po zrušení predchádzajúceho rozhodnutia krajským súdom, bola skutočnosť, že zákonná sudkyňa sa cítila byť vo veci zaujatá. V tejto súvislosti je však potrebné poukázať na nesprávny postup zákonnej sudkyne pri oznamovaní skutočností, pre ktoré sa cítila byť vo veci zaujatá, čo prispelo k predĺženiu konania. Zákonná sudkyňa namietala svoju zaujatosť 3. septembra 2004 po tom, ako krajský súd 23. augusta 2004 vyslovil, že neexistujú dôvody pre ktoré by mala byť vylúčená z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Ústavný súd nespochybňuje právo zákonnej sudkyne namietat' svoju zaujatosť bezprostredne po predchádzajúcom negatívnom výroku nadriadeného súdu, pretože mohlo dôjsť k zmene pomerov, avšak poukazuje na nezákonný postup zákonnej sudkyne, keď v rozpore s vtedy účinným Občianskym súdnym poriadkom (ďalej len „OSP“) postúpila spis 3. septembra 2004 na rozhodnutie o jej žiadosti krajskému súdu, aj keď ho mala predložiť predsedovi okresného súdu. V dôsledku tohto jej postupu sa konanie predĺžilo od 3. septembra 2004 (spis bol zaslaný krajskému súdu, ktorý ho bez vybavenia obratom vrátil okresnému súdu 7. októbra 2004) do 15. októbra 2004, keď zákonná sudkyňa predložila svoju žiadosť o jej vylúčenie z prejednávania predmetnej veci predsedovi okresného súdu, po tom ako jej túto žiadosť 11. októbra 2004 vrátil na doplnenie v súlade s § 15 OSP.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. Vzhľadom na to, že sťažovateľkou napádané konanie sp. zn. 1 P 161/04 bolo 3. februára 2005 právoplatne skončené, ústavný súd dospel k záveru, že právna neistota sťažovateľky bola týmto odstránená, a nepovažoval za potrebné prikázať okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov [§ 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Keďže sťažovateľka si v sťažnosti neuplatnila právo na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, v okolnostiach prípadu neprichádzalo do úvahy priznať sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania z dôvodu jej právneho zastúpenia advokátom.

Advokát si uplatnil nárok na náhradu trov konania v celkovej výške 20 593 Sk za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2004 po 4 540 Sk a dvojnásobok režijného paušálu po 136 Sk, ďalej náhradu za tri úkony právnej služby v roku 2005 (podanie z 2. mája 2005, z 3. augusta 2005 a z 19. októbra 2005) po 2 501 Sk a trojnásobok režijného paušálu po 150 Sk. K vyčísleným trovám si advokát uplatnil aj 19 % DPH (advokát predložil osvedčenie platiteľa DPH, z ktorého je zrejmé, že je platiteľom DPH od 1. júna 2005).

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb a z § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky

Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

S poukazom na výsledok konania patrí sťažovateľke náhrada trov za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2004 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu) vo výške 9 070 Sk a dvojnásobok režijného paušálu vo výške 272 Sk, ďalej náhrada za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2005 (vyjadrenie z 2. mája 2005 doručené ústavnému súdu 4. mája 2005) vo výške 2 501 Sk a režijný paušál vo výške 150 Sk a náhrada za úkon právnej služby v roku 2005 (vyjadrenie z 19. októbra 2005) zvýšená o 19 % DPH vo výške 3 155 Sk. Ústavný súd tak priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej výške 15 148 Sk, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2.

Ústavný súd nepriznal sťažovateľke nárok na náhradu trov za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2005 (doplnenie sťažnosti z 3. augusta 2005, ktorým na výzvu ústavného súdu zmenila petit sťažnosti – doručené ústavnému súdu 10. augusta 2005), pretože pre rozhodovaciu činnosť ústavného súdu toto doplnenie sťažnosti neobsahovalo žiadne právne relevantné skutočnosti.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. novembra 2005